

1 april 2019

Duurzaamheid Position Paper

Gemeente Zundert

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	3
1.1. Probleemstelling.....	3
1.2. Leeswijzer	3
2. Wereldagenda	4
2.1. Global Goals in (inter-)nationale verdragen.....	4
2.2. Wat betekent dit voor de gemeente Zundert?	4
3. Ambitie	6
3.1. Realistisch en aansluiten bij ons DNA.....	6
3.2. Bewustwording.....	6
3.3. Wettelijke kaders.....	6
4. Programma's en doelstellingen.....	7
4.1. Programma's	7
4.2. Projectgroep	7
4.3. Projecten	7
4.4. Effecten	8
5. Stakeholders	9
6. Strategie en aanpak.....	10
6.1. Wat gaat de gemeente Zundert tot 2022 doen?	10
6.2. Global Goal gemeente Zundert	10
7. Projecten	13
7.1. Klimaatakkoorden	13
7.2. Elektriciteit	13
7.3. Gebouwde omgeving.....	15
7.4. Industrie	15
7.5. Landbouw en landgebruik	15
7.6. Overige	16
8. Samenvatting.....	18

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het position paper Duurzaamheid van de gemeente Zundert. Hierin staan onze ambitie en strategie voor een toekomstbestendige gemeente beschreven. In voorbereiding op dit position paper hebben we informatie opgehaald uit de Zundertse samenleving. We wilden weten hoe er over duurzaamheid wordt gedacht en welke initiatieven er al zijn. We zijn in de afgelopen periode positief verrast door de vele initiatieven en de oprechte interesse in duurzaamheid. Zo stroomden de ideeën voor een lokale agenda binnen tijdens de duurzaamheidsavond van 13 december 2018. Vertegenwoordigers van lokale organisaties, bedrijfsleven, raadsleden, ambtenaren en wethouders deelden hun plannen en ideeën met elkaar. Het was een inspirerende avond; precies hoe we in gemeente Zundert graag samen de uitdagingen oppakken.

Kortom, het onderwerp leeft. Hier in Zundert en ver om ons heen. Duurzaamheid is bij uitstek een onderwerp dat over de gemeentelijke grenzen heen gaat. Het gaat de regio aan, het land, Europa, en het is ook zeker een mondiaal vraagstuk. Daarom kiezen wij ervoor om de duurzaamheidsagenda te baseren op de 17 internationale doelstellingen van de Verenigde Naties: de Global Goals. Met onze eigen lokale duurzaamheidsagenda handelen we daarmee in de geest van, en dragen wij lokaal bij, aan de realisatie van de internationale doelstellingen.

Door onze lokale duurzaamheidsagenda te koppelen aan de Global Goals kiezen we er ook bewust voor om het onderwerp breed aan te vliegen. Duurzaamheid raakt de volle breedte van ons gemeentelijke beleid: van economie, de openbare ruimte, tot onze dienstverlening, veiligheid en het sociaal domein. Het gaat om gasloos bouwen, een duurzaam afvalbeheerplan tot mobiliteit en een duurzaam inkoopbeleid.

Met deze position paper geven we duurzaamheid een flinke impuls in de Zundertse samenleving. Jaarlijks nemen we de aanpak onder de loep en sturen we bij. Ons doel is dat het onderwerp duurzaamheid binnen drie jaar een vanzelfsprekendheid is in zowel het gemeentelijke beleid als in onze samenwerking met het bedrijfsleven, verenigingsleven en inwoners. Duurzaamheid is dan verankerd in onze manier van denken en doen.

Met vriendelijke groet,
Namens het college B&W gemeente Zundert,

Johan de Beer
Wethouder Duurzaamheid

1. Inleiding

Duurzaamheid is een breed begrip. Duurzaamheid voorzien in de huidige behoeften en nadenken hoe je toekomstige generaties kan voorzien in hun behoeftevoorziening. Het gaat hierbij om meer dan alleen de zorg om het milieu. Duurzaamheid komt in meerder sectoren tot uiting.

1.1. Probleemstelling

De globale ontwikkelingen vormen een risico voor het voorzien in onze toekomstige behoeften. De digitalisering (glasvezel), klimaat (energie en water), bevolkingsimmigratie (sociaal), economisch (VAB's). Hoe zogen we samen dat er lokaal voor dat de gehele gemeenschap in balans blijft en systeem robuust in te richten en te anticiperen op de toekomst.

1.2. Leeswijzer

In dit position paper Duurzaam is de lijn beschrijven vanuit de wereldwijde belangstelling voor onderwerp duurzaam tot aan onze lokale inspanningen om aan een duurzame wereld te werken. De Globe goals zijn hier voor een leidraad die door de verenging van Gemeenten (VNG) in de werkprocessen van de gemeente door werken. Deze zijn verder beschreven en uitgewerkt op lokaal bestuur. Tevens heeft de gemeente in haar Coalitieakkoord het onderwerp Duurzaamheid voor de bestuursperiode 2018-2019 op de agenda gezet. Het gaat om duurzaamheid in de breedste zin waardoor de inspanningen in alle beleidsprogramma's opgenomen. Dit wordt in hoofdstuk 4 Programma's en doelstellingen verwoord. Hoofdstuk 5 Stakeholders gaat over onze netwerkpartners die we per deelproject nodig hebben. De gemeente Zundert als netwerkgemeente doet zijn projecten met de betrokken netwerkpartners. Zij vormen een heel belangrijke schakel in het proces en in draagvlak. In hoofdstuk 6 Strategie en aanpak gaat dieper in op de leidraad van Globe Goals. In hoofdstuk 3 wordt ons ambitieniveau beschreven zo dat duidelijk is wat er verwacht wordt van de gemeente en onze netwerkpartners. Vooral de best practice benutten is van belang en samen met de regio hieraan werken.

Bij ambitie en visie behoren ook inspanningen en deze hebben we in hoofdstuk 7 onder Projecten beschreven. De Rijk gaat naar verwachting het Klimaatakkoord 2019 vast stellen. . Klimaatakkoord 2019 kent 4 tafels: Elektriciteit, Gebouwde omgeving, Industrie, landbouw en landgebruik. Van hieruit worden een aantal projecten opgestart om aan het Klimaatakkoord te voldoen. Voor de gemeenten is een groter rol weggelegd al aanjager en als regisseur. Ook de andere sectoren zitten niet stil en ook daar zijn ontwikkelingen die bij onder kopje overige geplaatst zijn. De koppelingen met de projecten Vitaal Platteland en de Omgevingswet is vanzelfspreken om daar ook aantal aspecten van duurzaamheid in geborgd worden.

In laatste hoofdstuk geven we een doorkijk naar de mijlpalen die we in de periode 2019 -2020 bereikt hebben. Tevens zullen projecten meer jaren doorlopen voor ze hun eindresultaat bereikt hebben.

2. Wereldagenda

In 2015 is een gezamenlijke wereldagenda met daarin 17 Global Goals for Sustainable Development (SDG's) aangenomen door alle lidstaten van de VN. Deze agenda vormt voor de periode tot 2030 een belangrijke gezamenlijke opgave waaraan alle lidstaten een bijdrage moeten leveren. Alle 17 SDG's (doelstellingen) hebben betrekking op duurzaamheid en kunnen worden samengevat in een viertal domeinen te weten:

- Het sociale domein
- Het domein duurzame economie, infrastructuur en werkgelegenheid
- Het fysieke domein
- Het domein veiligheid, goed bestuur en partnerschappen

2.1. Global Goals in (inter-)nationale verdragen

Vanuit de doelstellingen van de Global Goals (SDG's) zijn er in loop van de tijd verschillende internationale verdragen afgesloten zoals in 2015 het VN-klimaattop in Parijs: de Conference Of Parties (COP21), om wereldwijd de CO2 terug te dringen. Het akkoord heeft als doel: de opwarming van de aarde beperken tot minder dan 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius. In 2016 heeft staatssecretaris Dijkma het Klimaatakkoord (Parijs-Akkoord) ondertekend namens de 28 lidstaten van de Europese Unie. De volgende stap op weg naar het mondiale doel is dat landen hun bijdragen elke vijf jaar gezamenlijk evalueren en aangeven hoe zij hun individuele inspanningen kunnen aanscherpen. Een belangrijk kompas is klimaatbestendigheid. Landen moeten zich aanpassen en weerbaar maken tegen klimaatverandering. Het Parijs- akkoord gaat per 2020 in.

Het huidige kabinet heeft het Klimaatakkoord van 2013 geëvalueerd en besloten om met de betrokken partijen een nieuw Klimaatakkoord op te stellen. In het Klimaatakkoord (waarvan de uitgewerkte versie eind 2018 is verschenen) staan afspraken met de sectoren over de manier waarop de klimaatdoelen kunnen worden gehaald.

2.2. Wat betekent dit voor de gemeente Zundert?

Gemeente Zundert is een zelfstandige, welvarende grensgemeente die oorspronkelijk tot ontwikkeling kwam door haar strategische ligging en doorontwikkeld is naar de land- en tuinbouw, boomteelt en handel. Het gebied kenmerkt zich door een sterk gevoel van zelfredzaamheid, gemeenschapszin en daarmee een rijk en uniek cultureel verenigingsleven. Verrijkt met prachtige natuurgebieden biedt Zundert ruimte voor zelfstandigheid, ondernemen, ontspanning en een hoge kwaliteit van leven.

Zundert staat voor **GROEN, GEDREVEN en GEMEENSCHAPSZIN**. Dit zijn de kernwaarden die vastgelegd zijn in ons DNA, kernwaarden die sluiten naadloos aan bij De VN-wereldagenda met daarin de 17 doelstellingen om gezamenlijk te streven naar een veilige en duurzame wereld. Vanuit een positieve blik op een evenwichtige en duurzame toekomst wil gemeente Zundert zich verbinden aan de realisatie van de wereldwijde duurzaamheidsdoelen, de Global Goals. Hierdoor toont de *gemeente Zundert met verenigde kracht zich eigenaar voor duurzaamheid*.

Coalitieakkoord

De gemeente Zundert heeft naast het coalitieakkoord het onderwerp duurzaamheid voor de bestuursperiode 2018 – 2022 omarmt. Het gaat hierbij om duurzaamheid in de breedste zin van het woord en maakt onderdeel uit van alle beleidsprogramma's binnen de gemeente Zundert namelijk Zorg & Sociaal Domein, Economie & Innovatie, Veiligheid en Omgeving & Maatschappij.

Missie

Samen met inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden draagt de gemeente Zundert bij aan een rechtvaardige, veilige en welvarende wereld, zowel binnen als buiten de gemeentegrenzen. Dit doet de gemeente Zundert door het gemeentelijk beleid te toetsen aan de wereldagenda voor duurzame ontwikkeling. De specifieke inzet van onze gemeente is onmisbaar, omdat veel van de doelen raakvlakken hebben met opgaven van onze partners en van onze beleidsprogramma's.

Ambitie

2.3. Realistisch en aansluiten bij ons DNA

De ambitie voor duurzaamheid binnen de gemeente Zundert moet realistisch en haalbaar zijn. Ook moet het passen binnen ons DNA, want alleen dan sluit je aan bij de kansen die onze gemeente te bieden heeft en de behoefte die onze inwoners, ondernemers en organisaties hebben. Best practice goed uit te benutten en toe te passen vergroot de kans van slagen. Door flexibel mee te bewegen met landelijke ontwikkelingen en bewust projecten te kiezen die op dat moment van belang zijn voor onze gemeenschap kunnen wij een belangrijke bijdrage leveren voor 'Zundert als duurzame gemeente'.

2.4. Bewustwording

Lokaal is: 'Zundert als duurzame gemeenschap' een stip op de horizon. Duurzaamheid wordt in de nabije toekomst een belangrijk onderdeel van ons leven. Om daar te komen is het van belang om nu de focus te richten op bewustwording, zowel bij onze inwoners, organisaties, ondernemers als binnen onze eigen organisatie.

Met het integreren van duurzaamheid als vast onderdeel binnen onze beleidsprogramma's is de basis voor een duurzame toekomst gelegd.

2.5. Wettelijke kaders

Binnen onze lokale ambities vallen ook de doelstellingen die zijn benoemd op wereld-, internationaal en nationaal niveau. Dit zijn de wettelijke hoofdkaders die gedurende de komende jaren worden herzien naar aanleiding van nieuwe inzichten. Deze inzichten worden vervolgens weer opgepakt door de Provincie Noord-Brabant waarna deze samen met de lokale overheden en onze netwerkpartners verder worden uitgewerkt.

3. Programma's en doelstellingen

3.1. Programma's

Om de duurzaamheidsdoelen te borgen in de werkwijze van de Gemeente Zundert is ervoor gekozen om in ieder programma het onderwerp duurzaamheid op te nemen. De kracht zit daarbij in gezamenlijke verantwoordelijkheid en integraal samenwerken. Op deze wijze is "de aanpak duurzaamheid" geïntegreerd in bestaande structuren binnen 3 jaar. Financiële verankering van inspanning op duurzaamheid vindt plaats in de netwerkbegroting van 2020.

In de bijlage zijn de strategische doelen zichtbaar per programma.

Kort samengevat zijn deze:

1. Economie en Innovatie
Actief bouwen aan een duurzame economie en het stimuleren van duurzame innovaties waarbij ruimte is voor initiatieven van Inwoners, bedrijven en organisaties.
2. Omgeving en Maatschappij
Gericht inzetten op een vitale en duurzame gemeente waarbij integrale en gebiedsgerichte aanpak centraal staat. Dit doen we samen met inwoners, bedrijven en organisaties.
3. Beheer Openbare Ruimte
Innovatief creëren van een duurzaam ingerichte openbare ruimte en infrastructuur waarbij we inwoners, bedrijven en organisaties betrekken
4. Veiligheid, Goed Bestuur en Partnerschappen
Doelbewust verbinden en versterken van duurzame relaties die bijdragen aan een weerbare, veilige en veerkrachtige gemeenschap.
5. Zorg en Sociaal Domein
Samen zorgdragen voor een duurzame, veerkrachtige samenleving waarin basisvoorzieningen op gebied van gezondheid, werkgelegenheid en onderwijs vanzelfsprekend zijn voor alle inwoners

3.2. Projectgroep

In het gedachtengoed van programmatisch en daarmee integraal werken is ervoor gekozen om het project duurzaamheid op te starten. Het project legt de focus op het inbedden van duurzaamheid binnen de huidige beleidsprogramma's. Met het opstarten van een ambtelijke projectgroep wordt deze integrale werkwijze bewaakt en gestimuleerd. Duurzaamheid is een terugkerend thema op verschillende beleidsvelden met wisselende tijdspaden en activiteiten. Dit dient continue te worden gemonitord om de regie op dit thema en de deelprojecten te behouden.

3.3. Projecten

Zoals al eerder is geconstateerd is Duurzaamheid een groot en veel omvattend project. Er wordt met deelprojecten gewerkt en deelwerkgroepen. Voor de deelprojecten wordt per deelproject een plan van aanpak geschreven hoe we het beoogde effect gaan bereiken. Hierin zal ook de doorlooptijd, geld, middelen en risico's benoemd worden. Hierdoor wordt per deelproject inzichtelijk welke middelen aanvullend wenselijk zijn. Het uitgangspunt bij de projecten is wat mogelijk om met reguliere middelen en budgetten uit te voeren dit onder deze takenpakket te laten vallen. Verder worden de mogelijkheden van subsidies toegepast. Dit om alle mogelijk middelen duurzaam in te zetten. Tevens dient er communicatieplaats te vinden. Hiervoor worden communicatiestrategie opgesteld.

3.4. Effecten

Bij de deelprojecten zal ook monitoring en evaluaties plaats vinden met onze netwerkpartners om te onderzoeken of de maatregelen het beoogde effect hebben. Hierdoor kan tussentijds plannen en activiteiten aangepast worden zodat tijdig bijgestuurd kan worden om het beoogde effecten te bereiken.

4. Stakeholders

De gemeente Zundert heeft ervoor gekozen om te werken als een netwerkorganisatie. Een netwerkorganisatie is een organisatie die kleinschalig, flexibel en wendbaar is waardoor de verschillende opgaven, zoals de duurzaamheidsopgave, op een efficiënte manier kunnen worden opgepakt in samenwerking met onze stakeholders.

De verschillende opgaven vragen steeds vaker om het samenbrengen van expertises. In onze netwerkorganisatie wordt interdisciplinair, in wisselende samenstellingen en onderwerp gericht gewerkt met ondernemers, onderwijs en burgers. Dit leidt tot het ontstaan van verbindingen en een steeds verdere uitbreiding van het netwerk.

Elke project start met een aantal stakeholders. Uit de ervaring met het regionale duurzaamheidsproject Wind A16 breidt dit uit naargelang het vraagstuk hierom vraagt. Samenwerking is het gevolg wat uiteindelijk het verschil kan maken in de focus van 'eigen belang' naar 'gezamenlijke bijdrage aan het verduurzamen van de leefgemeenschap'

Daarnaast zijn er ook stakeholders die initiatieven ontplooiën. Dit kunnen reguliere initiatieven zijn, maar ook innovatieve initiatieven. De initiatieven die bijdragen aan de doelstelling zoals in dit position paper geformuleerd, worden opgepakt. Er wordt dan samen met de initiatiefnemers onderzocht op welke wijze dit te realiseren is. Op het moment zijn er veel initiatieven om zonnepanelen op (grote) daken te leggen. Dit zijn initiatieven die zonder tussenkomst van de gemeente kunnen worden gerealiseerd. Regionaal gezien loopt de gemeente Zundert hiermee voorop.

Door gebruik te maken van bestaande en nieuwe netwerken wordt duurzaamheid een opgave van ons allen.

5. Strategie en aanpak

De beleidsprogramma's van de gemeente Zundert zijn tot stand gekomen in samenspraak met onze inwoners, ondernemers en organisaties. Het onderwerp duurzaamheid was daar tot op heden niet zichtbaar, maar wel aanwezig. Door duurzaamheid als opgave te benoemen in alle beleidsprogramma's halen we het onderwerp uit de onzichtbaarheid en krijgt het de prominente plaats die het verdient. Door deze position Paper geeft een extra impuls aan het onderwerp Duurzaamheid zodat het een belangrijk onderdeel van onze leefgemeenschap wordt.

Als tweede stap is dit position paper geschreven om duidelijk te maken dat duurzaamheid een structureel onderdeel moet zijn van onze dagelijkse werkzaamheden. Dit position paper wordt ieder jaar opnieuw herijkt tot aan het einde van de bestuursperiode.

5.1. Wat gaat de gemeente Zundert tot 2022 doen?

Zoals eerder beschreven is het thema duurzaamheid constant in beweging. Op dit moment zijn er twee belangrijke thema's die de aandacht opeisen, namelijk het huidige en nieuwe Klimaatakkoord en het onderwerp VANG (Van Afval Naar Grondstof). Deze thema's worden in deelprojecten verder opgepakt. In hoofdstuk 8 wordt hierop ingegaan.

5.2. Global Goal gemeente Zundert

Gemeente Zundert sluit zich aan bij het VNG-initiatief 'Gemeenten4Global Goals' en wordt één van de 63 gemeenten in Nederland die het predicaat Global Goal gemeente gaat voeren. De aansluiting bij dit initiatief is een logisch gevolg op onze lokale duurzaamheidsambitie die is gebaseerd op de Global Goals. Met onze duurzaamheidsambitie handelen we daarmee in de geest van, en dragen wij lokaal bij, aan de realisatie van de 17 internationale doelstellingen, want duurzaamheid is bij uitstek een onderwerp dat niet eindigt bij gemeentelijke grenzen. Door gemeente Zundert te positioneren als Global Goal gemeente laat Zundert zien dat een duurzamere wereld dichtbij huis start. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (de VNG) heeft hiervoor de volgende uitgangspunten geformuleerd waarvan een groot aantal inmiddels al binnen het beleid van de gemeente Zundert zijn geïmplementeerd:

1. Besef van verantwoordelijkheid voor 'lokaal én verder weg' en voor 'nu én later'

De gemeente handelt vanuit het besef onderdeel te zijn van de maatschappij. Een gelijkwaardige gesprekspartner zijn voor iedereen in onze gemeente is hierin het uitgangspunt. Tevens het besef dat lokaal beleid in allen van invloed is op onze lokale gemeenschap maar dat dit ook verder reikt. Alle besluiten en uitvoeringsactiviteiten die we nu uitvoeren hebben gevolgen voor de toekomst. Om deze aspecten met een duurzaamheid bril te bekijken zijn toekomstbestendig.

2. Maak de duurzaamheidsbijdrage zichtbaar

De Global Goals bieden een extra kapstok om de duurzaamheidsbijdrage zichtbaar te maken en vormen een stimulans tot extra inspanningen voor inclusieve en duurzame ontwikkeling op basis van lokale prioriteiten. In onze beleidsprogramma's 2019 zijn er meer activiteiten inzake duurzaamheid opgenomen. Ze worden zichtbaar door de inspanningen die geformuleerd zijn. Door deze activiteiten/inspanningen in deze documenten op te nemen zijn ze een stimulans voor het uitvoeren van werkzaamheden op een duurzame wijze. Zo wordt het zichtbaar voor de burgers in bv. bouwen van nieuwbouwwijken en het inrichten van de openbare ruimte. Tevens worden de burgers ook gestimuleerd om duurzame initiatieven te ontwikkelen.

3. Duurzaamheid en de Global Goals werken door in het hele beleid

Het helpt om een (integrale) visie te hebben over duurzaamheid, bij voorkeur opgesteld in samenwerking met inwoners. Deze visie vertaalt zich in concrete meerjarige doelen voor belangrijke deelterreinen zoals het economische beleid en omgevingsbeleid, energie, klimaat en het sociaal domein. De uitvoering hiervan krijgt vorm via de begroting, jaarplannen en/of actieprogramma's. Dit position paper geeft een aanzet om een integrale visie te ontwikkelen in samenwerking met inwoners. Vooral in de wijkplannen om wijken van het gas af te laten gaan is dit van belang.

4. (Beleids-)coherentie voor duurzame ontwikkeling

De aanpak daarvan kent een combinatie van maatschappelijke, ecologische en economische kosten en baten. In de doelstelling van onze organisatie is opgenomen dat we met de werkvorm participatieve democratie werken. Dit wil zeggen dat we netwerken, gezamenlijke besluitvorming realiseren, een gelijkwaardige gesprekspartner zijn, interacteren en in dialoog gaan met onze samenwerkingspartners.

5. Participatie van inwoners in besluitvorming

De gemeente streeft ernaar om hier samen met belanghebbenden een balans in te vinden met daarbij een transparante afweging. In de projecten Omgevingsvisie en Vitaal Buitengebied wordt op dit moment gewerkt volgens dit uitgangspunt.

6. Verankering van de doelen in de gemeentelijke organisatie en kerntaken

De gemeente speelt in op het vervullen van de voorbeeldrol door naar vermogen de uitgangspunten van de Global Goals te borgen in de eigen organisatie en kerntaken: in het personeelsbeleid, (digitale) dienstverlening, financieel beheer, inkoop- en aanbesteding, verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen en het wagenpark, infrastructuur etc.

Op dit moment wordt er al een start gemaakt met het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. De verbouwing naar een gasloos gemeentehuis en de aankoop van een elektrische bedrijfsauto zijn hier mooie voorbeelden van.

7. De Global Goals gaan ook over betrokkenheid van burgers bij besluitvorming

De gemeente betreft dit op het hele proces van visieontwikkeling, besluitvorming en aspecten van uitvoering. Inwoners worden tijdig betrokken bij voor hen relevante processen en krijgen snelle en ruime toegang tot informatie. In het project Omgevingsvisie en Vitaal Buitengebied wordt op dit moment gewerkt volgens dit uitgangspunt. Daarnaast is door de digitalisering steeds meer informatie beschikbaar, een voorbeeld hiervan is de website ruimtelijkeplannen.nl.

8. Ondersteuning van eigen inzet van bewoners, bedrijven en andere lokale actoren

De gemeente biedt actief ruimte aan initiatieven uit de maatschappij; ze treedt dan in de rol van facilitator en verbinder van individuen, coöperaties, (sociale) ondernemers, maatschappelijke actoren, kennisinstituten en andere instanties die willen bijdragen aan de Global Goals. De gemeente steunt daarmee duurzaam gedrag van inwoners, ondernemers en instellingen en stimuleert en ondersteunt hen via een bewust gekozen mix van instrumenten, waaronder voorlichting, regelgeving, financiering, een gunstig (vestigings-)klimaat en het actief samenbrengen van partijen. Voorbeelden hiervan zijn het innovatieproject bij VV Wernhout, Stichting WindCent, het regionaal energieloket, VAB loket etc.

9. Regionale en interbestuurlijke samenwerking voor duurzaamheid

Een gezamenlijke aanpak met andere gemeenten, waterschappen en regionale actoren in lerende netwerken kan effectief zijn om bovenlokale vraagstukken aan te pakken, slagkracht te vergroten en

duurzame initiatieven op te schalen. De Regionale Energiestrategie (RES) wordt regionaal opgepakt waarbij verschillende partners overleggen in gelijkwaardigheid en samenwerken om het bovenlokale vraagstuk van grootschalige opwekking van groene energie op te lossen. Tevens wordt intensief samengewerkt in D6-verband. Dit geldt ook voor het project Omgevingsvisie en project Vitaal Buitengebied.

10. (Inter)nationale relaties en samenwerking

De gemeente zet zich ervoor in dat economische en handelsrelaties een positief effect hebben op de duurzaamheidsdoelstellingen en mensenrechten. In het BENU-overleg, grensoverschrijdend overleg, worden de banden met onze Belgische collega's aangehaald en daarnaast de mogelijkheden van samenwerken verder onderzocht. Op het gebied van ondermijning is een van de aandachtspunten dat vrouwen in onze gemeente geen slachtoffer van mensenhandel mogen zijn om bijvoorbeeld gedwongen in de prostitutie te werken. Daarnaast is ook het menswaardig huisvesten van arbeidsmigranten in de gemeente Zundert een aandachtspunt.

11. We doen het samen

De gemeente deelt ervaringen (activiteiten, werkvormen, goed werkende aanpakken, etc.) met collega gemeenten via de "Menukaart" op de website van de VNG. Initiatieven en projecten krijgen een plek op het centrale Nederlandse platform. Door deze mogelijkheid te benutten krijgen de activiteiten in de gemeente Zundert een positieve uitstraling op landelijk platform. Dit is ook positief voor de stakeholders (bedrijven) die aan de projecten hebben meegewerkt, hierdoor krijgen zij landelijke bekendheid

1. Projecten

7.1. Klimaatakkoorden

Het huidige kabinet heeft het Klimaatakkoord van 2013 geëvalueerd en besloten om met de betrokken partijen een nieuw Klimaatakkoord op te stellen. In het Klimaatakkoord (waarvan de uitgewerkte versie eind 2018 is verschenen) staan afspraken met de sectoren over de manier waarop de klimaatdoelen kunnen worden gehaald. De volgende sectoren doen mee: de elektriciteitssector, de industrie, de gebouwde omgeving, de transportsector en de landbouw. De huidige Klimaatwet stelt vast met hoeveel procent ons land de CO₂-uitstoot moet terugdringen. In juni 2018 is een voorstel voor de Klimaatwet ingediend. Dat gaat uit van 95% minder CO₂ uitstoot in 2050 (en al 49% in 2030). Deze wet moet burgers en bedrijven zekerheid geven over de klimaatdoelen.

Het "Voorstel voor hoofdlijnen van het Klimaatakkoord" versie 10 juli 2018 is een aanscherping van het huidige Klimaatakkoord 2013. De ontstaande achterstanden in overheidsland worden hierdoor extra aangejaagd. Hieronder is het schema van het voorstel van nieuwe Klimaatakkoord versie 2018 opgenomen. Uit het schema blijkt dat het om verschillende thema's gaat.

Met de hierboven beschreven nationale verplichtingen in ogenschouw nemend zijn hieronder de belangrijkste deelprojecten voor de gemeente Zundert beschreven:

7.2. Elektriciteit

Dit omvat o.a. de energietransitie. De energietransitie betekent de overgang van stroom uit fossiele brandstoffen zoals gas, kernenergie en steenkolen naar volledig groene energie. Duurzame (groene) energieopwekking vanuit zon, wind, biomassa en water. De techniek is nog steeds in ontwikkeling op dit terrein.

Regionale Energietransitie

Op dit moment zijn we met de regio (oude Regio West-Brabant structuur) en de Provincie aan de slag om de Regionale energiestrategie op te stellen. Op 1 november 2019 biedt de Provincie het concept regionale energiestrategie aan het Rijk aan met daarin de ambities voor de Provincie inzake de energietransitie. Vooraf wordt hier de gemeenteraad (september/oktober 2019) over geïnformeerd. Daarna worden alle concepten van alle provincies doorgerekend door de nationale Rekenkamer waarna deze, naar verwachting medio 2020, uitsluitsel geeft over de definitieve Regionale energiestrategie. Parallel hieraan wordt ook een uitvoeringsprogramma opgesteld voor het realiseren van grootschalige energieopwekking in de regio. Hiervoor wordt indien nodig een lokale zonnevisie opgesteld waarin ook kleinschalige zonneparken meegenomen kunnen worden.

Project Energie A16

Vanuit project Wind A16 is het ruimtelijk spoor bijna afgerond. Op dit moment zijn alle betrokken gemeenten in afwachting van de uitspraak op de ingediende beroepsschriften.

Vanuit het project Energie A16 is:

- Besloten om via een nieuw convenant de samenwerking (verder als Energie A16) met alle partijen voort te zetten om de nazorg te bewaken en innovatie te blijven ontplooiën tot eind 2021. Er is een ambtelijke en bestuurlijke koppeling gemaakt naar het project RES. In dit project wordt samengewerkt met stichting Windcent en de inwoners van het betreffende gebied. Dit project is van belang omdat door de unieke samenwerking met de 3O's (Onderwijs, Ondernemen en Overheden) innovatie heeft plaats gevonden en naar verwachting nog verder gaat plaatsvinden. De RES-werkgroepen maken gebruik van de ervaring die is opgedaan in dit project.
- Besloten dat de betrokkenen in de A16 zone aan de slag gaan met de gelden, vanuit de opbrengst van de windturbines, om hun huizen te verduurzamen en gasloos te maken. Verder worden de gelden ingezet door stichting Windcent om in de gemeente Zundert initiatieven die bijdragen aan de Zundertse energietransitie mogelijk te maken.

D6 Samenwerking

In D6 verband wordt samen opgetrokken inzake de energietransitie. Door samen documenten en kennis/ervaring te delen ontstaat er een kennisnetwerk.

Regionaal energieloket

In de gemeente Zundert is sinds kort het regionaal energieloket actief. Hierdoor kunnen de burgers vragen om tips voor het maken van een plan om hun woning of bedrijf te verduurzamen. Ze kunnen door middel van dit initiatief, tegen gunstige prijzen, hulp inschakelen voor duurzaamheidsvraagstukken. De focus van het energieloket zit op het isoleren van bedrijven of woningen. Energie die niet gebruikt wordt hoeft ook niet opgewekt te worden. Door goede isolatie hebben de andere maatregelen zoals zonnepanelen en warmtepompen meer rendement. Door communicatiecampagne, die maandelijks, plaatsvindt worden de burgers bewust gemaakt van de ontwikkelingen op duurzaamheid.

Gemeentelijk openbaar verlichtingsplan

Op dit moment wordt binnen de gemeente Zundert gewerkt aan het gemeentelijk openbaar verlichtingsplan waarbij de prioriteit ligt bij het verduurzamen en besparen van openbare verlichting.

7.3. Gebouwde omgeving

Nieuwbouw

Bij nieuwbouwprojecten binnen de gemeente Zundert houdt men zich aan de verplichting (wet Vet) om gasloze woningen te bouwen.

Bestaande wijken

Het Warmtevisie met uitvoerings-/stappenplan voor gasloze bestaande wijken moet door alle gemeenten voor 31 december 2021 worden vastgesteld. Uitvoering van deze visie moet voor 1 januari 2050 hebben plaatsgevonden.

Huurwoningen

Huurwoningen moeten voldoen aan label B. Wooncorporatie Thuisvester is in de gemeente al vergevorderd met deze opdracht en is hiermee een koploper. De Thuisvester maakt gebruik van de huidige bestaande middelen die voorhande zijn en pas geen innovatie toe. Verder zijn hierover in de prestatieafspraken Met Thuisvester afspraken gemaakt die periodiek gemonitord worden door de gemeente.

Maatschappelijk vastgoed

De gemeente is ook aan de slag om haar gebouwen te verduurzamen. De gemeente heeft hierin een voorbeeldfunctie naar de leefgemeenschap.

Het eerste voorbeeld van duurzaamheid is te vinden in de verbouwing van ons eigen gemeentehuis waarin duurzame materialen worden gebruikt. Daarnaast komen er zonnepanelen en een warmtepomp voor de energievoorziening van het gebouw en de gebruikers ervan.

Pilot sportcomplex

Verder is er recent een pilot gestart om de gemeentelijke gebouwen op het sportcomplex in Wernhout met innovatieve technieken van het gas af te halen. Dit project is een landelijk voorbeeld voor gasloze sportcomplexen en onze eigen gemeentelijke sportcomplexen.

Daarnaast dient de gemeente voor 2021 een plan van aanpak voor het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed vast te stellen. Hiervoor wordt op dit moment een energiescan uitgevoerd. Op basis hiervan wordt een uitvoeringsstrategie bepaald, welke zijn plaats kent in het plan van aanpak. In 2040 moet het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed verduurzaamd en van het gas af zijn.

7.4. Industrie

Bestuursopdracht verduurzamen van bedrijventerreinen

In deze bestuursopdracht wordt ook de energietransitie meegenomen. Bedrijven dienen een energiescan aan te leveren en aan te geven welke maatregelen ze treffen. Door te stimuleren dat ze gaan samenwerken, kunnen bijvoorbeeld zonnepanelen op daken worden aangelegd en het aanbod en verbruik bij elkaar worden gebracht waardoor gesloten energiesystemen ontstaan. De mogelijkheid en bereidheid hiervan moet nog verder worden onderzocht.

7.5. Landbouw en landgebruik

Landelijk bestuursakkoord Klimaat adaptatie d.d. 20 november 2018

Gemeenten, waterschappen en provincies brengen uiterlijk in 2020 de opgaven voor klimaatadaptatie in beeld, evenals de noodzakelijke maatregelen voor een klimaatbestendige en water robuuste inrichting. Om overlast van extreme buien op te vangen wordt in stedelijke gebieden meer groen

geplant in plaats van bestrating en worden voorzieningen ontwikkeld om water te bergen. Op zowel het platteland als in de steden komen ook meer waterbergingen waaruit geput kan worden in lange periodes van droogte. Dit gebufferde water kan worden ingezet als het lange tijd niet regent.

Water

In de gemeente Zundert is dit jaar gestart met opstellen van plan van aanpak infiltratie en retentievoorzieningen voor de komende jaren. Te beginnen met een klimaatscan/stresstest. Het waterschap is hierbij een belangrijke netwerkpartner net als onze bedrijven in buitengebied.

Groen

Door aanplanten van groen/bomen vindt er ook CO₂-reductie plaats. Uit het gemeentelijk Groenfonds kunnen middelen benut worden om bewust de CO₂ te verminderen in de gemeente Zundert. Ook hier kan de gemeente een voorbeeld zijn voor het vergroenen van de Gemeente Zundert.

7.6. Overige

Tuingebruik burgers

Om gezamenlijk maatregelen te nemen tegen klimaatbestendigheid is het van belang om inwoners van onze gemeente bewust te maken van hun rol en verantwoordelijk. Door actief te communiceren over het groen inrichten van de tuinen kan een eerste stap naar bewustwording worden gemaakt.

Het programma VANG (Van Afval Naar Grondstof)

Het programma VANG - Huishoudelijk afval is ontwikkeld om gemeenten te helpen om de nodige stappen te zetten richting een circulaire economie. Naast afvalscheiding zijn preventie en grondstofketens belangrijke speerpunten. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling van het huishoudelijk afval. Daarmee zijn ze ook een belangrijke partij richting de doelstelling om 75% van het afval te scheiden en 100 kilogram restafval in 2020 per huishouden. Voor de gemeente Zundert is de uitvoeringsnota "van afval naar Grondstof" vastgesteld en is nu in de fase van uitvoering.

Duurzaam inkopen (MVI)

Sinds januari 2010 koopt de Rijksoverheid alleen nog maar duurzaam in. De overheid geeft hiermee het goede voorbeeld. Samen met de D6 gemeenten wil de gemeente Zundert zorgen voor een duurzame wijze van inkoop. Het vaststellen van maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) zal op korte termijn worden opgepakt.

Project Vitaal Buitengebied

Op 2 september 2018 hebben de Gemeente Zundert, de Provincie Noord-Brabant, Waterschap Brabantse Delta en de dorpsraden van Achtmaal, Wernhout en Klein Zundert de handen ineengeslagen voor de allereerste West-Brabantse pilot voor een vitaal buitengebied. Op initiatief van de gemeente Zundert werken de organisaties in 2019 aan een toekomstbestendig buitengebied Zundert en de aanpak van agrarische leegstand. Het betreft een integrale aanpak gericht op thema's zoals economie, water en klimaatverandering. In de duurzaamheid producten vanuit project Vitaal Buitengebied worden de beleidsuitgangspunten en ambities van duurzaamheid opgenomen en geborgd en visa versus.

Project Omgevingswet

Op 1 juli 2015 heeft een ruime meerderheid van de Tweede Kamer ingestemd met de Omgevingswet. Begin 2016 stemde ook de Eerste Kamer in met het wetsvoorstel. Daarna volgde direct de publicatie in het Staatsblad. Verder moet er een invoeringswet en een invoeringsbesluit komen. De wet treedt

waarschijnlijk in 2021 in werking. Met de Omgevingswet bundelt de overheid de regels voor ruimtelijke projecten. Zo wordt het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Bijvoorbeeld woningbouw op voormalige bedrijventerreinen of de bouw van windmolenparken.

In producten van de Omgevingswet worden de beleidsuitgangspunten en ambities van duurzaamheid opgenomen en geborgd.

[Integraal Huisvestingsplan onderwijs](#)

Is in voorbereiding.

8. Samenvatting

Zoals eerder beschreven is het thema Duurzaamheid constant in beweging. Dit position paper geeft een ijkpunt en een startpunt voor de bewustwording van duurzaamheid binnen onze gemeente. De wettelijke taken worden opgepakt samen met onze stakeholders. Dit position paper geeft een lange termijnvisie maar ook juiste de korte termijn doelstellingen voor de komende jaren.

Onze ambitieniveau is om stap voor stap en door het maken van bewuste keuzes een bijdrage te leveren aan een duurzame gemeente Zundert.

Dit vergt een grote flexibiliteit van de drie O's (Ondernemers, Organisaties en Overheden) maar ook van onze inwoners. Door jaarlijks een position paper op te stellen kunnen we terugblikken en vooruitkijken, ook kunnen we daarbij de aandachtspunten benoemen. Deze kunnen in de beleidsprogramma's en in de netwerkbegroting meegenomen worden. De komende drie jaar wordt dit position paper herijkt tot het einde van deze bestuursperiode. Dan komt ook het project ten einde omdat de deelprojecten en doelstellingen zijn geborgd in de bestaande structuren.

In periode 2019-2022 bereiken we de volgende mijlpalen:

- Definitieve regionale energiestrategie met meerjarig uitvoeringsprogramma;
- Start van meerjarig uitvoeringsprogramma RES:
 - Met opstellen zonnevisie en de uitvoering daarvan;
 - Opstellen visie en uitvoering van eventuele andere energiebronnen zoals wind, water, bodem etc.
- Plan van aanpak opgesteld voor verduurzamen van maatschappelijk vastgoed met meerjarige uitvoeringsprogramma:
 - Reeds aan de slag met verduurzamen van maatschappelijk vastgoed.
- Geven van voorlichting aan onze inwoners via bijvoorbeeld het energieloket;
- Gemeentelijk openbaar verlichtingsplan vastgesteld en gestart met de meerjarige uitvoering;
- Een warmtevisie met uitvoering voor gasloze bestaande wijken opgesteld en gestart met uitvoering van de eerste projecten;
- Nieuwbouwwijken zijn gebouwd volgens de duurzaamheidsafspraken;
- Huurwoningen voldoen minimaal aan de energielabel B. Monitoring via de prestatieafspraken;
- Bestuursopdracht verduurzamen van bedrijventerreinen is vastgesteld en wordt uitgevoerd;
- Opstellen van plan van aanpak voor waterbergingen en rioolbeheer met een meerjarig uitvoeringsprogramma;
- Initiatieven die een bijdrage leveren aan de uitgangspunten van de position paper, worden/zijn gerealiseerd;
- Project Energie A16. De windturbines zijn gerealiseerd en de eerste opbrengsten gaan naar het energiefonds. De betrokkenen in de A16 zone zijn aan de slag met deze gelden om hun huizen te verduurzamen en van het gas af te halen. Verder worden de gelden ingezet om in de gemeente Zundert initiatieven voor de Zundertse energietransitie mogelijk te maken;
- Gelden van het gemeentelijk Groenfonds benutten voor de vergroening van de gemeente;
- Bewoners zijn bewuster geworden om hun tuinen groener in te richten;
- In het Project Vitaal Buitengebied en project Omgevingswet zijn de beleidsuitgangspunten van Duurzaamheid opgenomen en geborgd;
- Het Meerjarige uitvoeringsprogramma "Van Afval Naar Grondstof" uitgevoerd;
- De inkoop van onze diensten en materialen vinden op een duurzame wijze plaats;
- Jaarlijks een position paper opgesteld met evaluatie en vooruitblik;

- Het projectteam duurzaamheid is na 2022 niet meer nodig aangezien de beleidsafspraken over duurzaamheid zijn geborgd in de programma's.